

CONSOLIDAREA REZILIENȚEI COMUNITARE⁷

STRENGTHENING COMMUNITY RESILIENCE

Tatiana SPĂTARU, doctor habilitat în științe sociologice,
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice
al Universității de Stat din Moldova
e-mail: spatarutatiana66@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6397-6735

Summary

The content of the article focuses on elucidating the objectives related to strengthening resilience in managing community risks. The emerging development of the concept of resilience is a response to the increasingly common and severe disturbances that occur as a result of climatic changes, the diminution of natural resources, biodiversity disappearance, pandemic, security crises, etc. The modern world is becoming more and interdependent, and the complexity of the challenges requires interdisciplinary and scientifically argued solutions. Communities are not always ready to manage the risks, reacting fragmentary to threats. Community risk management practices must evolve towards strengthening resilience strategies. The theoretical approach is argued by the empirical data, obtained from the accomplishment of the sociological research in April 2024, in the territorial-administrative units of the Republic of Moldova. The application of focus groups and in-depth interviews has outlined the dimensions of resilience perception by managers in managing community risks. Based on the sociological interpretations, conclusions and recommendations were formulated.

Keywords: resilience, community risks, consolidation, strategy, management, Republic of Moldova.

Introducere. Dezastrele naturale și cele cauzate de activitatea umană devin tot mai frecvente. Pe măsură ce potențialul lor impact ia amploare cresc riscurile implicate. Iată de ce consolidarea rezilienței în gestionarea riscurilor comunitare devine o preocupare prioritară în efortul de a răspunde viitoarelor provocări.

Amenințările survenite în urma dezastrelor naturale și antropogene, a urbanizării și globalizării, în special cele cauzate de schimbările climatice solicită noi și inovative strategii de gestiune a riscurilor. Își fac apariția centre de cercetări, specializate în studiul și măsurarea indicatorilor de reziliență societală. Tot mai multe studii de caz estimează riscurile, identifică mecanismele de adaptare, strategiile de construire a rezilienței și proiectează viitoare programe de consolidare a rezilienței. Astfel consolidarea rezilienței în gestionarea provocărilor comunitare este percepută drept „capacitatea unei comunități de a se recupera după un dezastru sau de a persista în mod durabil în fața unei noi greutăți în curs de desfășurare” [1].

Din varietatea de probleme cu care se confruntă comunitățile umane, dovezile științifice sugerează că schimbările climatice devin mai observabile. Publicațiile științifice demonstrează o gamă variată de impacte produse. Grupul de autori, coordonat de Callaghan M., aplicând modelul lingvistic BERT pe un eșantion de 102.160 de publicații științifice, deduc că impactul antropoc se produce pe 80% din suprafața planetei, unde locuiește 85% din populație. Potențialele impacturi atribuite sunt de două ori mai răspândite în țările cu venituri mari, decât în cele cu venituri mici. Baza de date ilustrează impactul potențial al schimbărilor climatice antropice la scară planeteară [2].

În ultimii ani diverse centre de cercetări prezintă seturi de date globale și regionale de înaltă rezoluție despre viitoarele evoluții ale schimbărilor ce vor interveni. Proiecțiile elaborate dezvoltă potențiale scenarii care conduc spre un interes deosebit pentru aplicarea principiilor dezvoltării durabile. În contextul acestor tendințe studiile de reziliență încearcă să obțină mai multă informație, venind cu contribuții la consolidarea indicatorilor de reziliență socială în gestionarea riscurilor comunitare.

Metode de cercetare. Scopul cercetării se concentrează pe studierea consolidării rezilienței comunitare. Inducția și deducția sunt aplicate ca forme de raționament, completându-se reciproc. Inducția face posibilă trecerea de la particular la general, iar deducția – de la general spre particular.

⁷ Articolul este elaborat în cadrul subprogramului 01.05.01 **Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul aderării la Uniunea Europeană: abordări juridice, politologice și sociologice**, realizat de Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova.

Sinteza literaturii științifice a permis unirea într-un tot întreg a părților componente și particularităților obiectului și subiectului de studiu. Analiza a fost aplicată ca procedeu de descompunere rațională a obiectului de studiu, ceea ce a permis cunoașterea părților componente ca elemente ale unui întreg. Utilizarea metodologiei sociologice, pe componenta calitativă, prin aplicarea interviurilor aprofundate și a focus grupurilor, a făcut posibilă corelarea referențialului bibliografic cu datele sociologice empirice, ceea ce a permis corelarea datelor și o mai bună înțelegere a proceselor consolidării rezilienței comunitare. Utilizarea setului de date sociologice și a variabilelor acestora a conturat realitatea percepției rezilienței sociale.

Analiza primară include datele originale colectate în teren, în scopul realizării cercetării empirice.

Analiza secundară a datelor scoate în relevanță scopul și obiectivele cercetării, completând și argumentând datele primare. Sursele de date utilizate pentru elaborarea articolului sunt preluate din Anuarul statistic al Republicii Moldova, ediția 2023 [3, p. 14], alte surse relevante cercetării [5].

Datele empirice sunt acumulate și interpretate de autorul articolului, reflectând situația din raionul Ialoveni. Unitatea administrativ teritorială Ialoveni include 34 localități, inclusiv 1 oraș, 24 sate reședințe și 9 localități din componența comunelor. Are o populație de 73120, cu o pondere de 47,7 bărbați și 52,3 femei. După mediul de reședință identificăm 16,0 % populație urbană și 84,0% rurală. Este situată în apropierea capitalei republicii, ceea ce o avantajează din perspectiva atragerii forței de muncă din alte raioane. „Aproximativ fiecare al zecelea locuitor al raionului Ialoveni a trăit cu trei ani în urmă într-o altă localitate a Republicii Moldova.” [4, p. 4]. Orașul Ialoveni înregistrează un spor migrațional pozitiv, prevalând migrația forței de muncă din rural spre urban. În contextul fluxurilor migraționale se înregistrează tendința de migrație spre capitală în căutarea unui salariu mai atractiv. Iar tinerii și familiile tinere migrează în căutarea unor șanse mai bune de viață în statele cu economii funcționabile. Are loc un proces rapid de îmbătrânire a populației, caracteristic și pentru întreaga republică. Comunitățile se confruntă atât cu probleme și riscuri specifice țării, cât și particulare acestei regiuni.

Interpretarea cercetării sociologice calitative. Probleme ce îi preocupă pe cetățenii Republicii Moldova. Pentru o mai bună înțelegere a percepției rezilienței sociale, persoanele din administrația publică locală cu funcții administrative și-au expus considerentele privind *problemele ce îi preocupă la momentul actual pe cetățenii Republicii Moldova*.

Interpretarea conținutului interviurilor aprofundate, denotă că termenul „problemă” este cel mai prezent în uzul oficial și cotidian din Republica Moldova. Indiferent de ierarhia socială, particularitățile de gen, vârstă, studii, mediu de reședință, ocupație, fiecare abordează „problemele” în mod specific, ceea ce diferențiază exteriorizarea opiniilor.

Din răspunsurile obținute deducem că problemele prioritare de care erau preocupați cetățenii sunt cele de ordin economic. Acestea fiind percepute prin prețurile înalte (în special la energie și carburanți), facturi la întreținere în perioada rece a anului și salarii nejustificat de mici. Instabilitatea economică la cel mai înalt nivel al gestionării statului generează corupția, secundată de ineficiența organelor de drept, iar pentru restul cetățenilor se creează o stare de incertitudine. Lipsa serviciilor sociale de calitate, inclusiv în sănătate, educație, transport, securitate (poliție) amplifică starea de nesiguranță. Are loc un proces continuu de reproducere a acestora. O problemă este urmată de alta, atunci când se vine cu soluții tardive.

Problemele economice s-au acutizat în ultima perioadă, rezultând din cauza războiului din Ucraina, ce a condus la pierderea piețelor de desfacere din Rusia, Ucraina și Belarus, perturbând toate căile de transport și afectând investițiile și puterea de consum. Alt factor constatat este *inflația*, ce a fost determinată preponderent de creșterea prețurilor de import la produsele energetice, agro-alimentare și materiale de construcție.

„*Unele categorii de angajații cu greu își prioritizează bugetul pentru a face față situației economice din țară, mai ales pensionarii... Cum poți să supraviețuiești cu 2500 lei: achită serviciile comunale, medicamentele, produsele alimentare?*” (gen feminin, 46-55 de ani, rural, studii superioare, angajată în sectorul public, moldoveancă).

Problemele sociale identificate țin de migrația populației peste hotarele țării, scăderea numărului de elevi în instituțiile de învățământ; comasarea unităților școlare; creșterea categoriei de vulnerabilitate, îmbătrânirea populației, ascensiunea numărului de copii cu autism, absenteismul și abandonul școlar în rândul elevilor din cauza situației de vulnerabilitate a familiilor, lipsa locurilor de muncă în mediul rural, lipsa cantinelor sociale în localitățile rurale.

Problemele politice, de asemenea, sunt configurate de situația de conflict din Ucraina, ce a influențat creșterea prețurilor la majoritatea produselor și serviciilor în interiorul țării. Problemele politice ale republicii au accentuat și au adus în prim plan vulnerabilitatea privind securitatea energetică. Confruntările populației cu creșterile exacerbate ale prețurilor la resursele energetice au generat multe și diverse nemulțumiri.

Referindu-se la probleme politice, intervievații au menționat numărul mare de partide politice; conflictele interne dintre decidenții politici; dezbinarea populației pe criteriul politic și etnic; nerespectarea codului

deontologic de către deputați și nu numai; lipsa resurselor umane profesioniste pentru exercitarea unei administrații eficiente în stat.

Schimbările economice, sociale și politice sunt scenarii ce influențează dur viața de zi cu zi și mentalitatea fiecărui cetățean. Instabilitatea economică și politică a țării crește dezorientarea, afectează viziunea clară a viitorului și stimulează exodul masiv al populației în căutarea unei vieți mai bune.

Încercările guvernării de a soluționa problemele economice și sociale și-au găsit răsunet pozitiv la cetățeni, în deosebi prin compensații la consumul gazelor, completarea formularelor pentru reducerea prețurilor de plată la sursele energetice și altele. Totodată, fiind semnalate situații de analiză subiectivă, netransparentă și neechitabilă.

Un aspect pozitiv politic, constatat în procesul realizării interviurilor aprofundate, este obținerea statutului de țară candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană. Însă, ajutoarele externe ce suplinesc necesitățile stringente ale Republicii Moldova au o capacitate pozitivă la nivel general (de țară), dar nesemnificativ per cetățean. Problema cetățeanului rămâne nesoluționată, el fiind singurul luptător pe un teren nesigur și cel mai dificil, cu un adversar invizibil.

Problema migrației în masă a populației îngrijorează, deoarece nu se prevăd soluții și mecanisme concrete de diminuare a acesteia. Resursele umane în societate scad considerabil, bazându-se în mare parte pe vârstele pensionare. Instituțiile de stat încă funcționează datorită resurselor umane în etate. Cum va fi situația în următorii ani, este dificil de pronosticat.

Slabă remunerare salarială corelată cu creșterile considerabile ale prețurilor și a tuturor serviciilor, este o altă problemă constatată. Există un decalaj exagerat în accederea la un standard înalt al calității vieții. S-ar părea că există toate condițiile pentru un trai decent și confortabil, pe care toți și-l doresc, dar nu toți și-l pot obține. Spre exemplu, o familie care este la început de cale nu are puterea de a se menține în țară, fiind ambii angajați oficial în câmpul muncii. Alt exemplu, un tânăr/o tânără nu are posibilitatea de a-și menține studiile, dacă părinții nu le asigură suportul financiar. Un pensionar, care a lucrat toată viața, nu se poate bucura de vârstă și de un trai liniștit, asigurat medical. Lipsa surselor financiare pentru un trai decent condiționează fluxul de migrație, perturbând stabilitatea socială.

Tineretul și calitatea educației este o problemă legată de valorificarea potențialului uman și alegerea traseului personal și profesional de dezvoltare. Sistemul educațional generează specialiști care nu au capacitatea de a gestiona crizele și a schimba lucrurile.

Atunci când întreaga țară se află într-o stare de alertă și instabilitate socială, economică și politică, dependentă de evoluțiile din țara vecină - Ucraina, „*cetățeanul suferă tacit, molcom în găoacea proprie, luând, în final, drumul pribegiei*”.

Ierarhizarea problemelor, emise de intervievați, se profilează în modul următor:

- Războiul din țara vecină-Ucraina, care creează insecuritate în regiune;
- Lipsa siguranței în ziua de mâine, alimentată de problemele sociale;
- Sărăcia se extrapolează asupra tuturor categoriilor sociale, fiind corelată cu nivelul de ocupare, calitatea locurilor de muncă și nivelul salarial;
- Șomajul are diverse consecințe negative atât în interiorul țării, cât și în exterior;
- Migrația în masă a tinerilor, ce determină comasarea unităților de învățământ;
- Abandonul școlar timpuriu are un impact negativ asupra reproducerii capitalului uman;
- Lipsa reformelor structurale în sectoarele sănătate și educație;
- Probleme politice amplificate de anul electoral, incertitudinile în desfășurarea referendumului, rezultatele recensământul populației;
- Corupția ce afectează calitatea guvernării, statul de drept și sănătatea democratică;
- Relațiile tensionate cu Federația Rusă.

Analiza discuțiilor în cadrul focus-grupului, de asemenea, scoate în evidență problemele de ordin economic. Întreținerea este mai scumpă decât veniturile. Cetățeanul de rând caută un loc de muncă cu un salariu, care să-i permită întreținerea familiei. Prețurile la procurarea spațiilor pentru locuință sunt inaccesibile pentru o familie tânără. Ceea ce îi determină pe tineri să migreze în străinătate pentru a-și asigura un venit elementar.

Escaladarea conflictului militar din nemijlocită apropiere a hotarelor, dintre Ucraina și Federația Rusă, declanșează o multitudine de probleme economice. A lovit asupra puterii de cumpărare a cetățenilor, ceea ce a determinat scăderea consumului și respectiv sărăcirea populației.

Instabilitatea politică din republică amplifică problemele existente și creează altele noi. Corupția secundează puterea politică, extrapolându-se la nivelul întregii societăți.

Problemele sociale sunt resimțite acut în sistemul medical. Deși contribuția pentru asistența medicală este diferită, în funcție de mărimea salariului, serviciile medicale sunt prestate în mod egal beneficiarilor. Se

necesită un sistem medical care ar oferi servicii personalizate, în funcție de contribuția din fondul salarial și o transparență publică a utilizării contribuțiilor salariaților.

Are loc un proces rapid de îmbătrânire a populației, ceea ce își lasă amprenta asupra sistemului și structurii sociale. Asistența socială necesită restructurări și ajustări la necesitățile grupurilor social-vulnerabile.

Analiza răspunsurilor, expuse în interviurile aprofundate și focus-grup, conduc spre concluzia că o problemă generează multe altele, dacă nu se intervine prompt, competent și profesionist în identificarea, monitorizarea și aplicarea soluțiilor.

Pericolele reale pentru Republica Moldova. În consecutivitatea logică a cercetării sociologice a fost studiat aspectul privind pericolele reale pentru Republica Moldova. Din răspunsurile oferite, pericolul real, identificat de persoanele intervievate, este legat de conflictul militar din Ucraina și riscul de a se extinde pe teritoriul Republicii Moldova. Conflictul din nemijlocita apropiere a hotarelor își lasă amprenta asupra situației sociale, economice și politice.

Republica Moldova se confruntă cu o instabilitate politică îndelungată, care a dus spre o fragilitate a sistemului economic. Această situație afectează echilibrul țării și potențialul său de creștere economică. Corupția rămâne unul dintre cele mai mari obstacole în calea dezvoltării, afectând toate aspectele societății moldovenești și subminând încrederea cetățenilor în instituțiile publice. Conflictul transnistrean este văzut drept o amenințare la adresa securității și stabilității. Dependența de importurile energetice din Federația Rusă, face țara vulnerabilă la presiunile politice și economice din partea Moscovei. Migrația masivă a forței de muncă din țară spre alte destinații poate afecta pe termen lung economia țării și democrația acesteia.

„Migrația și-a lăsat amprenta și asupra localității în care trăiesc. Dintr-un sat mare cu peste 4000 de locuitori, astăzi aproape că ajungem la 2000. Locuri de muncă în localitate sunt puține, ceea ce predispune ca locuitorii să circule tur-retur spre locurile de muncă pe care le dețin în zonele apropiate urbane. Cei care au mai rămas fără implicări sunt oamenii vârstnici. Tineret este puțin, lipsit de motivație de a se implica în careva activități. Școala, grădinița, biserica, administrația publică locală, sunt structuri ce se zbat pentru menținerea viabilă a localității.

Riscul major este de ordin economic. Necesitățile cotidiene, dezamăgirea în situațiile create și existente în țară, împing familiile spre abandonarea localității, cu scopul unor condiții mai bune de trai și de existență.” (gen feminin, 39 de ani, rural, studii superioare, angajată în sectorul public, moldoveancă)

Republica Moldova continuă să fie cea mai săracă țară din Europa. Calitatea și durata vieții oamenilor depind de nivelul de trai, iar un nivel scăzut, la limita sărăciei, reprezintă un pericol real pentru viață. Nivelul de viață mai determină opțiunile politice și geopolitice. Cu cât mai săraci sunt oamenii, cu atât este mai mare riscul ca aceștia să voteze partide politice autoritare, nedemocratice, populiste și ațăătoare de vrajbă și de război. Acest risc ar putea periclita viitorul țării, cursul democratic și european, mai multe dimensiuni ale securității statului.

Un pericol, care se conturează treptat în conștiința cetățenilor, ține de mediu și valorificarea resurselor naturale.

„Riscul prioritar cu care se confruntă localitatea noastră de 4000 locuitori este lipsa unui sistem de canalizare centralizat, care duce la poluarea și contaminarea apelor freatice, solului, culturilor agricole din grădinile gospodăriilor. Lipsa aprovizionării cu apă potabilă pe tot perimetrul localității, a apeductului centralizat, conduce spre creșterea numărului de persoane cu diverse maladii gastrointestinale în rezultatul folosirii apei potabile care nu întrunește parametrii de calitate admisibili. Managementul defectuos al gestionării deșeurilor, creșterea suprafețelor acoperite de deșeuri menajere, lipsa celor autorizate - este o realitate prezentă. Suprafețe considerabile de terenuri agricole sunt delăsate în paragină și nu sunt prelucrate, astfel are loc degradarea solurilor. Lipsa locurilor de muncă remunerate cu salariu care ar asigura cerințele vieții determină migrația populației. Este un număr ridicat de copii care cresc fără unul sau ambii părinți perioade îndelungate de timp.” (gen feminin, 46-55 de ani, rural, studii superioare, angajată în sectorul public, româncă)

Discuțiile în cadrul focus-grupului au scos în evidență, de asemenea, pericolul legat de conflictul din Ucraina. Toată lumea trăiește frica unei extinderi eventuale a acestuia pe teritoriul Republicii Moldova. La începutul declanșării operațiunii militare persista frică și panică, ce a determinat o parte din populație să părăsească țara. Chiar dacă lucrurile s-au mai calmat, oricum există un sentiment de nesiguranță și nimeni nu garantează securitatea. Situația se agravează ca rezultat al faptului că în toamnă urmează să se deruleze alegerile prezidențiale, iar pe acest fondal se așteaptă acutizarea relațiilor cu Transnistria și Găgăuzia.

Pericolele sociale, reliefate de participanții la focus-grupuri, țin de depopularea satelor, migrația în masă a tinerilor și a populației apte de muncă, inclusiv natalitatea scăzută și îmbătrânirea rapidă.

Atât răspunsurile din interviurile aprofundate, cât și din focus grupuri constată că pentru a depăși aceste pericole Republica Moldova trebuie să întreprindă reforme profunde în domeniile politicii, economiei și justiției, să lupte împotriva corupției și să investească în securitatea sa națională și în integrarea europeană. Iar problemele cu care se confruntă cetățenii trebuie să devină prioritare pe agenda guvernanților.

Pericolele cu care se confruntă populația. În majoritatea localităților din care provin respondenții, pericolele sunt percepute din perspectiva siguranței proprii. Atâta timp cât au o abordare protectoare față de propria persoană și cei apropiați nu se identifică careva situație îngrijorătoare. În majoritatea localităților raionului este asigurată iluminarea stradală pe timp de noapte, sunt instalate camere de luat vederi, polițistul de sector asigură monitorizarea ordinii la câteva sate. În temei, oamenii adoptă un comportament echilibrat în comunități.

Ținând cont de faptul că unele localități au conexiuni cu traseele magistrale, ce fac conexiunea dintre capitală și hotarul de Vest și de Sud al țării, există pericol de accidente rutiere. Traficul intens și uneori nereglementat poate duce la producerea de accidente rutiere cu consecințe grave pentru cei implicați. Persistă pericol de accidente rutiere pe timp de noapte și zi pe strada centrală a localităților. Se circulă cu viteză excesivă pe drumurile publice, în special noaptea.

Un pericol sesizat sunt copiii plasați în Casa comunitară din oraș, care provin din familii social-vulnerabile și din diferite localități ale raionului, care adoptă un comportament deviant. O dinamică îngrijorătoare înregistrează cazurile de narcomanie printre tineri. Câinii vagabonzi prezintă și ei pericol pentru populație.

Percepția siguranței și protejării în propria locuință pe timp de zi și de noapte. Prezența camerelor de supraveghere în tot mai multe gospodării particulare și spații publice diminuează din potențialele incidente sau pericole. Pe timp de zi nu se atestă careva pericole, iar pe timp de noapte mai persistă cazuri de furt, bătaie, violență domestică etc.

Nesiguranță persistă în cazul când locatarii lipsesc o anumită perioadă, fiind nevoiți să fie precauți la proprietate prin verificarea siguranței casei.

Preponderent se simt în siguranță și protejați în propria locuință pe timp de zi și de noapte. Nesiguranța este determinată de grupurile care provin din categoriile social-vulnerabile, consumatoare de alcool și droguri, care manifestă agresivitate și perturbă liniștea în spațiile publice și private.

Atât răspunsurile din interviurile aprofundate, cât și cele din focus-grup relevă că ialovenii nu fac excepție de la restul populației republicii. Se confruntă cu aceleași probleme: nesiguranța în ziua de mâine, generată de conflictul militar din regiune; stresul la locul de muncă; prețurile exagerate corelate cu salariile și pensiile care nu asigură un trai decent.

Provocările cu care se confruntă respondenții și comportamentul adoptat. La momentul derulării cercetării persoanele intervievate au identificat drept cea mai mare provocare războiul din Ucraina și riscul unei eventuale extinderi a acestuia pe teritoriul țării noastre. Conștientizează că există probleme de ordin global, ce nu depind de ei. Lor le rămâne doar să se conformeze și să accepte situația așa precum este.

Menținerea echilibrului dintre problemele/provocările personale și cele profesionale este un alt aspect identificat. Respondenții trăiesc sentimentul unui dezechilibru dintre viața profesională și cea personală.

„Nu avem timp pentru familie, pentru copii, suntem goniți de cerințele societății, de suprasolicitările la serviciu și completarea agendei zilnice. Mi-e frică că tempoul acesta continuu, ne va arde profesional prea devreme, ne va distanța de atitudinea calmă, firească a vieții. În momente dificile, încerc să prioritizez lucrurile, să găsesc soluții de aplanare, nu pierd timp cu convingeri dar cu fapte eficiente.” (gen feminin, 39 de ani, rural, studii superioare, angajată în sectorul public, moldoveancă)

„Cu ceea ce mă confrunt este menținerea echilibrului între munca mea și viața personală. Cu toate că îmi place să fiu disponibilă și să ajut cât de mult pot, uneori este dificil să găsesc un echilibru între solicitările la locul de muncă și nevoile personale. Îmi este frică de epuizare și de posibilitatea de a nu reuși să mențin acest echilibru în mod constant. Atunci când sunt în situații de criză sau de stres, am tendința să mă concentrez pe găsirea soluțiilor și pe stabilirea unor pași clari pentru a rezolva problema. Îmi fac timp să analizez situația, să identific resursele disponibile și să iau decizii bazate pe informațiile disponibile. În plus, încerc să-mi mențin calmul și să îmi păstrez optimismul, deoarece cred că o atitudine pozitivă poate contribui la găsirea soluțiilor și la depășirea obstacolelor.” (gen feminin, 36-45 de ani, rural, studii superioare, angajată în sectorul public, moldoveancă)

Munca este corelată cu responsabilitatea. Angajații din administrația publică cu funcții manageriale sunt cei care cel mai bine simt necesitatea unei organizări eficiente a activității.

„Noi nu avem în cadrul primăriei dreptul să trecem prin crize personale. De la 7 dimineața până la 7 seara muncim. Cum se lucrează la Primăria Ialoveni? Noi avem ore de primire a cetățenilor: primarul, viceprimarii, consilierii, secretarul – au ore stabilite. Dar în realitate, cetățenii sunt primiți încontinuu. Venim

și sâmbăta și lucrăm. Lumea știe că dacă vine la primărie pe cineva găsește. Uneori lucrăm și duminica. Este o activitate pe care a-și asemănau-o cu o echipă de pompieri.

Când îți este cel mai greu – te rogi. Ți dai o liniște. Și treci peste tot. Am fost educat în familie într-un spirit creștin. Chiar dacă perioada a fost așa precum a fost. Când este mai greu, spun rugăciunea. Vine starea de liniște și ai putere să treci peste greutăți.” (gen masculin, 46 de ani, urban, studii superioare, angajată în sectorul public, român)

Răspunsurile din cadrul focus-grupului scot în evidență coliziile personale prin care trec respondenții, unde familia este cel mai important suport.

„De ce îmi este frică cel mai mult? De familia mea, să nu se întâmple ceva. În fiecare zi mă rog sa-mi văd copilul crescând. Să fim împreună. Așa cum au fost părinții mei alături de mine, alături de noi.” (gen feminin, 16-25 de ani, rural, studii superioare, angajată în sectorul public, moldoveancă)

Trăiesc sentimentul de insatisfacție pentru faptul că angajații au o activitate de muncă îndelungată, însă nimeni nu-i apreciază și respectă efortul depus. Disconfortul psihologic poate apărea în situațiile când nu se încadrează în timp cu volumul de lucru preconizat sau le este frică să dezamăgească colegii atunci când nu reușesc; incapacitatea de a-și stăpâni impulsivitatea, tendința de a exterioriza verbal în situații de stres.

Analiza percepțiilor din răspunsurile la interviurile aprofundate și focus grup relevă complexitatea multidimensională. Atât la nivel societal, comunitar și individual sunt identificate probleme, pericole, riscuri și provocări.

Concluzii și recomandări. Reziliența socială este un concept multidimensional. Intrat recent în circuitul științific și uzul cotidian, conceptul se conturează drept răspuns la capacitatea indivizilor, comunităților și a societăților în general de a face față și de a se adapta la schimbările, stresurile și situațiile dificile. Complexitatea conceptului este examinată prin identificarea factorilor ce contribuie la dezvoltarea și consolidarea rezilienței la nivel individual, comunitar și societal. Studiile teoretice și empirice au contribuit la identificarea factorilor psihologici, economici, sociali, ecologici, culturali care influențează reziliența. Acumularea cunoștințelor teoretico-empirice au favorizat testarea intervențiilor și programelor destinate să sprijine și să dezvolte reziliența în diferite contexte. Pentru a obține o înțelegere holistică a rezilienței este dezvoltată abordarea interdisciplinară, unde experți din diferite domenii științifice își sincronizează efortul de a identifica și formula strategii acționabile.

Reziliența comunitară, de asemenea, este interpretată dintr-o perspectivă conceptuală multidimensională, care implică aspecte sociale, economice, ecologice și instituționale. Reziliența comunitară o înțelegem prin prisma capacității unei comunități de a răspunde la schimbările, crizele și amenințările diverse cu care se confruntă, și de a reveni la funcționarea normală sau de a se adapta și de a evalua într-un mod mai puternic și mai rezilient.

Consolidarea rezilienței în gestionarea riscurilor comunitare include: elaborarea și implementarea planurilor de gestionare a riscurilor care includ evaluarea amenințărilor, identificarea vulnerabilităților și dezvoltarea strategiilor specifice pentru a le reduce; educarea și conștientizarea comunitară prin informarea continuă privind riscurile existente și potențiale, inclusiv măsurile de intervenție care pot îmbunătăți reacțiile și pregătirea în caz de criză; dezvoltarea infrastructurii reziliente pentru a rezista la diferite tipuri de riscuri, ceea ce poate reduce impactul negativ al unor situații extreme; încurajarea colaborării la nivel comunitar, între administrația publică, sectorul privat și ONG-ist pentru a fortifica răspunsul și a maximiza resursele disponibile în caz de criză; capacitatea de a adapta strategiile și planurile în funcție de evoluția situației și de noile riscuri identificate; sprijinirea inițiativelor economice durabile și diversificarea surselor de venit în comunități poate contribui la reducerea vulnerabilității sociale și economice în fața riscurilor; evaluarea periodică a riscurilor, a eficacității măsurilor de reziliență și a planurilor de intervenție este esențială pentru adaptarea continuă și îmbunătățirea capacității de răspuns; asigurarea unei comunicări rapide și clare în timpul crizelor pentru a transmite informații vitale ceea ce poate reduce confuzia și panica în comunitate.

Prin elaborarea și implementarea unor documente strategice de reziliență, comunitățile pot deveni mai pregătite și mai capabile să facă față provocărilor viitoare și să își protejeze membrii într-un mod mai eficient și mai uman. Creșterea rezilienței va contribui la consolidarea relațiilor comunitare într-un mod care va reduce impactul negativ al provocărilor prezente și viitoare.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. What is community resilience and why does it matter? Disponibil: <https://urbanfootprint.com/community-resilience-meaning/>.

2. Callaghan, M., Schleussner, CF., Nath, S. și al. Machine-learning-based evidence and attribution mapping of 100,000 climate impact studies. În: Nature Climate Change, nr. 11, p. 966-972, 2021. Disponibil: <https://www.nature.com/articles/s41558-021-01168-6#auth-Max-Callaghan-Aff1-Aff2>.
3. Anuarul statistic al Republicii Moldova. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Chișinău, 2023. 589 p. ISBN 978-9975-53-418-5. Disponibil: https://statistica.gov.md/files/files/publicatii_electronice/Anuar_Statistic/2023/Anuarul_statistic_RM_editia_2023.pdf.
4. Profilul demografic al raionului Ialoveni. Reziliență demografică. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Chișinău, 2022. 54 p. Disponibil: https://social.gov.md/wp-content/uploads/2022/12/Profilul_demografic_al_raionului_Ialoveni.pdf.
5. Strategia de dezvoltare integrată a raionului Ialoveni 2022-2027. 189 p. Disponibil: <https://il.md/wp-content/uploads/2022/02/STRATEGIA-DE-DEZVOLTARE-INTEGRAT%C4%82-A-RAIONULUI-IALOVENI-2022-2027.pdf>.